

—**T**ravessar el riu serà la guerra —diu el Fernando—, no ho oblideu!

Assenyala cap a l'altra riba. Provo de veure-hi alguna cosa, però no hi ha res. Almenys res que resulti amenaçador o perillós. Fins i tot el riu sembla inofensiu, baixa mandrós de bon matí, amb un munt de barcasses carregades.

Guerra... sona a morts i a desapareguts, a bombes i a armes. Potser el Fernando ha volgut fer un acudit? Es gira i em mira als ulls. No, no és cap acudit. Amb això no fa broma.

—Fes-ho només si n'estàs segur, si no, millor que te'n tornis. *Es la última oportunidad, hombre*. La darrera.

Dubto un moment. Fins ara tot quedava molt lluny: la frontera, el país i el llarg camí per travessar-lo. Ara ho tinc al davant. Què m'espera a l'altra banda? En realitat no en tinc ni la més mínima idea, però quan vaig anar-me'n em vaig prometre que no hi hauria camí de retorn. Mai més.

—No em puc fer enrere —dic sense pensar—, ho he de fer, ho he estat esperant massa temps.

El Fernando s'aparta del meu davant i mira els altres, que no diuen res, però assenteixen amb el cap.

Fa ben poques hores que els he conegut i no gaires més que he marxat de casa, però em sembla una eternitat. Que lluny queda ara la nostra caseta a Tajumulco, a les muntanyes de Guatemala, casa meva! Potser no la tornaré a veure mai més.

No sé quantes vegades m'ho havia proposat: marxar i anar a buscar la mare. Molt sovint. Fa sis anys que ens va deixar, a la meva germana Juana i a mi, i no va tornar mai més. Jo tenia vuit anys i la Juana, quatre. Al començament era massa jove per anar-me'n i més endavant no m'hi vaig atrevir. Fins abans d'ahir a la nit, quan ja no hi havia res a fer, després de tot el que va passar: *havia* de marxar.

Mentre ens esperem i observem el riu, em tornen les imatges d'aquella nit. Se'm reproduïxen al davant: em llevo, després de la Juana i li explico el meu pla. M'ho vol treure del cap. Quan s'adona que és inútil, treu els estalvis de sota el matalàs i me'ls dona. No els vull, però m'amenaça que despertarà l'oncle i la tieta. Així que els agafo i li prometo que els hi tornaré, algun dia, quan ens tornem a veure. Després l'abraço i surto sense fer soroll.

Fa fred i la nit és estelada. Es veu el cim blanc del volcà per sobre de la ciutat. M'afanyo a caminar per entrar en calor i, quan clareja el dia, m'agafa un camioner. Baixem de les muntanyes fins a la plana i al migdia ja sóc tan lluny de casa com mai no hi havia estat. A la tarda, el conductor em deixa i continuo a peu fins a Tecún Umán. Me n'havien parlat a Tajumulco, de la ciutat a la vora del riu on es troben tots els que volen travessar la frontera cap a Mèxic.

Pel carrer he demanat a un noi que m'orientés. M'ha explicat que havia d'anar a l'alberg dels emigrants perquè és l'únic lloc segur de la ciutat i allí podria dormir en un llit, per darrer

cop, i em donarien esmorzar, abans de passar a l'altre costat, «a la bestia», m'ha dit.

A l'alberg he passat la nit en un dormitori immens. Tot se m'ha fet tan estrany que no he pogut aclucar l'ull. Per esmorzar m'he assegut en una taula buida però no han parat d'empènyer-me contínuament, i això que no els havia vist mai abans, a cap d'ells. Hem descobert que tots tenim el mateix objectiu: a través de Mèxic, cap al nord, arribar als Estats Units. Quan hem acabat d'esmorzar i cadascú se'n volia anar pel seu compte, el Fernando ens ha proposat d'anar junts, hi ha més possibilitats de sortir-nos-en que si cadascú ho prova per separat. M'ho he rumiat una mica i hi he estat d'acord, els altres també. I així és com ara som aquí, ajupits, a la vora del riu Suchiate, que fa frontera, amagats darrere uns matolls decidint quina és la millor manera d'arribar a l'altre costat.

No en sé gaire, dels altres, només el que han explicat mentre esmorzàvem. El Fernando és el més gran, té uns setze anys, és del Salvador i vol anar amb el seu pare, a Texas. És l'únic que coneix Mèxic perquè ja ha provat de fer aquest viatge diverses vegades. No m'he atrevit a preguntar-li què és el que li va anar malament i per què no ho ha aconseguit mai, però sap moltes coses sobre el país, en qualsevol cas més que jo i que tots, que no en sabem pràcticament res.

Els altres es diuen Emilio, Ángel i Jaz. L'Emilio és d'Hondures i no ha explicat res, que és indígena se li veu de seguida. L'Ángel és de Guatemala com jo, però no de les muntanyes sinó de la capital. Té onze o dotze anys i vol anar a trobar el seu germà a Los Angeles. I la Jaz en realitat es diu Jazmina, és del Salvador, s'ha tallat els cabells i vesteix com un noi, perquè ningú no provi de lligar amb ella durant el viatge, ha dit.

Estem ajupits l'un al costat de l'altre i a través dels matolls mirem cap a baix, cap al riu. És molt ample i porta força corrent. La riba del nostre costat és un fangar, ens puja pudor, segurament de l'aigua bruta que s'hi aboca. A l'altra banda s'hi ha posat la boira, va pujant com un vel per sobre els arbres i fa que tot sembli misteriós. Mentre miro, em ve al cap el noi que em va orientar a Tecún Umán.

—Ei, Fernando —li faig, amb un cop de colze—, què carai vol dir *la bestia*?

El Fernando dubta.

—Per què ho preguntes?

—A Tecún Umán vaig parar un noi, em va indicar on era l'alberg i em va dir que allí podria descansar per darrera vega da, abans de passar a l'altre costat, *a la bestia*. Què volia dir?

El Fernando mira fixament a l'altra banda i llavors escup a terra.

—Chiapas, vol dir. La regió del sud de Mèxic que hem de travessar primer. La gent l'anomena «la bestia» i tenen tota la punyetera raó. Allò és l'infern, sobretot per a la gent com nosaltres.

Fa una mirada sinistra cap endavant. Durant una bona estona hi ha silenci, només se sent la remor del riu. La Jaz aixeca el cap i em mira, després s'abaixa una mica més la gorra, cap a la cara. Tinc la sensació que tampoc no té clar què ha de pensar del Fernando i de la seva manera de fer.

—Tothom qui vulgui anar cap al nord ha de passar per Chiapas —explica el Fernando—, i l'única possibilitat per fer-ho és a dalt dels trens de càrrega, de manera que al llarg de tota la ruta s'ajunta la púrria més indesitjable que us pugueu

imaginar, s'agafaran als vostres calés o a vosaltres directament. A més a més, les vies estan fetes malbé, hi ha accidents contínuament. Molts acaben sota les rodes, per això també en diuen *el tren de la muerte*.

S'incorpora, d'esquena al matoll, i es passa la mà pels cabells.

—La darrera vegada algú em va explicar que de cent persones que travessen el riu, només deu surten de Chiapas, tres arriben al nord, a la frontera, i només una aconsegueix de passar-la —diu, i fa que no amb el cap—, no us ho volia explicar, però és així.

S'aparta, alguna cosa particular hi ha en els seus ulls. No sé per què, però no l'he acabat d'entendre. Ens vol posar a prova, li agrada explicar històries de por o realment és com diu?

—Em pensava que ho tindríem millor —murmura la Jaz des de l'altra banda— perquè som cinc i no un de sol.

—Au va, no t'enganyis —diu el Fernando—, sol o no, al final cadascú depèn només d'un mateix, llavors has d'aixecar el cul i veure on t'has quedat. Tota la resta són romanços!

Assenyala cap al riu.

—En qualsevol cas, hem de passar ara a l'altra banda, si no, perdrem el tren. O sigui, qui vulgui tocar el dos, ho pot fer i qui vulgui vindre, que vingui, però després no digueu que no us he avisat.

S'arrossega a través d'un matoll i ens deixa enrere. Ningú no diu res. Tot seguit també s'hi apunta l'Emilio, sembla que no li interessin les històries del Fernando, com si tot això no li importés, o com si pensés sempre en el pitjor que pot passar.

La Jaz i l'Àngel no es mouen. Em fa l'efecte que esperen a veure què faig jo. Em revesteixo de valor i avanço.

A l'altre costat dels matolls ens espera el Fernando. Quan veu que tots el seguim, assenteix i assenyala el riu. Ara es poden veure millor les barcasses, n'hi ha dotzenes. La majoria estan fetes amb unes quantes fustes clavades a sobre d'uns pneumàtics de camió, plenes de gent i paquets que passaran il·legalment a l'altra banda. Algunes estan tan carregades, amb caixes i sacs, que gairebé són a punt de partir-se.

—Agafarem aquella ampla d'allà —diu el Fernando després d'haver tingut una estona la mirada fixa cap al riu. Assenyala un barquer que torna de l'altra riba i mena la barca amb una barra llarga per sobre de l'aigua. És estrany, com lluita contra el corrent. Me'l miro i no puc evitar riure: per sota de la samarreta li sobresurt la panxa i sembla una medusa!

—I per què precisament aquella? —pregunta l'Àngel.

—No ho sé —respon el Fernando—, però m'agrada l'home. Calculo que li podem regatejar cent pesos per cap. Va, doneu-me'ls ara, no cal que tothom vegi on els porteu.

Porto els diners amagats a la sabata, a sota de la plantilla. És tot el que tinc, a part dels estalvis de la Juana, que són a la punta, allí segur que no els pot trobar ningú. Trec cent pesos, deixo la resta a dintre i em torno a posar la sabata. Els altres també donen els diners al Fernando. Ens fa un senyal amb el cap i arrenquem a córrer.

Quan arribem al riu, l'home amarra la barca. El Fernando se li apropa i li pregunta si ens pot portar. L'home continua amb la seva feina i ni ens mira.

—Cinc són massa —remuga.

El Fernando fa que no amb el cap.

—O tots o cap —diu i assenyala la Jaz i l'Àngel—: aquells dos en fan un.

La Jaz posa cara d'ofesa. Té la mateixa edat que l'Emilio i jo, però és una mica més menuda. Queda clar que no vol que se la compari amb l'Ángel.

—A més a més, no portem equipatge —afegeix en Fernando.

En això té raó: no portem gairebé res. Jo només tinc una motxilla petita amb una ampolla d'aigua, una tovallola, una samarreta de recanvi i una mica de roba interior. També duc les cartes de la mare, la seva adreça me la vaig fer tatuar a la planta del peu el dia abans de marxar. Els altres tampoc no porten gaire més a sobre.

El barquer s'incorpora i es mira el Fernando de dalt a baix.

—*¡Madre de Dios!* —diu sospirant i posant els ulls en blanc—. D'acord, per part meva, però et dic una cosa, jove: tots pagueu el preu sencer, dos-cents pesos, amb o sense paquets. És l'última oferta.

El Fernando assenteix... i n'ofereix vint. No em puc creure el que sento. Vint pesos? No pot ser que ho digui de veritat! El barquer se'l mira com si el volgués ofegar al riu i el maleeix a sota veu. El Fernando fa com si no l'hagués sentit i es queda mirant l'home amb uns ulls innocents, ben oberts.

Per un moment hi ha silenci. El torna a maleir i llavors comença a negociar, els observo... com en sap, el Fernando! Li és igual que el barquer li ompli el cap, no es deixa enredar. Hi ha un estira-i-arroña entre tots dos i al final es posen d'acord, cent pesos, exactament el que volia el Fernando. Treu els diners i els hi posa a la mà.

El barquer doblega els bitllets i se'ls fica a la butxaca dels pantalons. Torna a deslligar la carcassa i ens fa un senyal perquè hi pugem. No ens ho fem dir dues vegades. Ens enfilem a

les fustes, ens asseiem i mirem com clava la barra al fons i s'hi recolza. La barca s'aparta de la riba i avança pel riu. El Fernando l'empeny, fins que l'aigua li arriba als malucs, després es dóna impuls per pujar i s'asseu amb nosaltres.

—De moment tot va bé —xiuxiueja perquè el barquer no el senti—, espero que no tinguem cap altra sorpresa desagradable!

El corrent ens arrossega i la barca comença a oscil·lar per culpa de les onades. Miro cap a sota l'aigua, és tan tèrbola i bruta que em fa por. On deu ser el fons? No sé nedar i per si de cas m'aferro a la fusta. Al Fernando, que seu al meu costat, sembla que la barca no el preocupi, té la vista clavada a l'altra riba, desconfiat, com si no es refiés de la calma.

L'aigua fa remolins, però el barquer els coneix i els esquiva, només pateix una vegada, quan la barra queda clavada al fons. Es balanceja, perd l'equilibri i la barca de seguit comença a girar. Abans que me n'adoni, el Fernando ja s'ha aixecat d'un salt a ajudar-lo i entre els dos recuperen la barra. La barca torna al seu curs i quan el Fernando torna cap a nosaltres, tinc la impressió que hi ha un dèbil somriure en el seu rostre.

Al cap d'uns minuts tenim la meitat del riu darrere nostre i avancem cap a la riba mexicana. De cop i volta, com si hagués crescut de sota terra, apareix una patrulla fronterera. La inquietud augmenta pertot arreu i la majoria de barcasses s'aturen, tots ens quedem mirant fixament els policies, que es planten al llarg del riu. Per uns instants, és gairebé com si tothom aguantés la respiració.

—Merda, m'ho imaginava! —crida el Fernando i s'aixeca d'un salt—. I ara què fem?

El barquer pensa un moment, sembla que s'hagi quedat de pedra.

—Si amarrem us detindran. És millor que girem cua i tornem. Però els diners no us els puc tornar, ja hem passat de mig camí.

—*¿Estás loco?* —l'increpa el Fernando—, ets boig o què? Fem cara d'anar regalant els diners, nosaltres?

L'home arronsa les espatlles.

—Són les normes, i no les he establert jo.

El Fernando s'hi encara.

—A mi no m'importen les teves normes de merda, anem a l'altra banda, ho has entès? Fes el favor d'empescar-te'n alguna!

—Home, ara que ho dius... —fa, mig somrient—, potser hi hauria una possibilitat. Casualment, els conec, aquests policies.

—Què vol dir, que els coneixes?

—Precisament això, que els conec. Vinc aquí cada dia, i sempre en trobo un o altre.

—I què? Què en traiem nosaltres?

—Depèn. Si els passeu una mínima gratificació, potser estaran tan contents que no us veuran, diguem-ho així...

—Estàs dient que els hem de subornar?

El barquer no respon. Es gira cap a una banda i escupa a l'aigua.

—Molt bé —diu el Fernando—, suposem que hi estem d'acord: quant necessites?

—Ui, no gaire. Posem... cent pesos més per cap.

El Fernando se'l queda mirant, immòbil.

—Ara m'ha quedat clar. Tu ho sabies, que aquests tipus apareixerien, fins i tot segur que t'hi has posat d'acord!

El barquer, ofès, posa mala cara.

—No m'he posat d'acord amb ningú, només vull viure. La meva dona i els meus fills també. Si no ho entens, no et puc ajudar.

Per un moment em fa l'efecte que el Fernando li saltarà a sobre, però es controla. S'hi gira d'esquena i ve cap a nosaltres.

—Quin malparit! —xiuxiueja la Jaz—. El mataria.

—Sí, però ara no —diu en Fernando—. Vigileu: quan siguem a la riba, cada segon serà important. Hem de desaparèixer de seguida, abans que s'adonin del que passa.

No entenc res del que diu.

—Què et proposes? No voldràs pas donar-li els diners, oi? Si ho fem, aviat ens quedarem pelats!

El Fernando em posa la mà a l'espatlla.

—Tu fes el que jo digui —diu fluixet. Tot seguit se'n va cap al barquer i li posa uns quants bitllets a la mà.

—Oh! Gràcies, amic! —diu l'home, i somriu—, els meus fills pregaran per tu.

—Deixa els teus fills tranquils! —exclama el Fernando—, no t'enrotllis més i porta'ns a l'altra banda.

El barquer fa el que li ha dit. Quan ens apropem a la riba, saluda els policies amb la mà i ells fan un gest condescendent amb el cap. La major part de les barques han girat cua, algunes encara són al mig del riu, només nosaltres i dues més continuem el camí.

El cor em batega fins a les orelles. El barquer para just davant dels policies. Intento no mirar-los. Ja hi som, no esperem que l'home amarri la barca, sinó que saltem de seguida al fang, l'aigua no cobreix, i correm. Sense que ningú ens pari, arribem als arbustos que hi ha més amunt de la riba.

Em quedo un moment aturat i em giro. Veig el barquer a baix amb els policies i els ofereix una cigarreta. Parlen i riuen, i assenyalen cap a nosaltres.

—Va, no pareu! —xiuxiueja el Fernando. Correm enmig de matolls i ens allunyem del riu tan ràpid com podem. A partir d'un moment, comencem a veure cases, deu ser Ciudad Hidalgo, la ciutat mexicana fronterera davant mateix de Tecún Umán. El Fernando ara comença a anar més a poc a poc. Fa una mirada enrere i de cop i volta es posa a riure.

—Què tens? —li dic, encara sense respiració—, et passa res?

El Fernando treu un feix de bitllets i ens els ensenya.

—A hores d'ara ja s'haurà adonat que no els té, però ja no ens pot atrapar!

—Vols dir... l'home de la barca? Que potser li has...?

No em contesta.

—Jo ho he vist —crida l'Àngel per darrere amb una veu clara—, li has posat la mà a la butxaca dels pantalons quan l'has ajudat a tornar la barca al seu curs. Has sigut molt viu! —diu fent un moviment ràpid amb la mà.

El Fernando somriu.

—Des del primer moment he sabut que a tu no se t'escapa res!

La Jaz es queda parada.

—Ep, un moment. Això vol dir que has pagat l'home amb els diners que li havies robat abans?

—Sí, és clar. O et penses que n'hi he donat dels meus?

La Jaz mou el cap, incrèdula. És evident que està tan desconcertada com jo.

—Quant tens? —li pregunta.

—Amb la pressa no ho he pogut enxampar tot. Mil, potser més. En qualsevol cas, aquesta pasta ens anirà la mar de bé.

Vol continuar, però els altres dubtem. Es gira, ens mira de dalt a baix i fa el burleta.

—No teniu pas mala consciència per això, oi?

Com que ningú no respon, va cap a la Jaz i li ofereix els diners.

—Té, agafa'ls i torna'ls-hi, si et sembla.

La Jaz no reacciona. El Fernando es gira cap a mi i prova de fer el mateix. Faig un pas enrere, estic completament desconcertat. És correcte això que ha fet? No ho sé. Només tinc clara una cosa: estic contentíssim que el Fernando sigui un dels nostres. El que ha dit és cert, els diners ens faran molta falta, de manera que assenteixo amb el cap. El Fernando també.

—Què us he dit, sobre Chiapas i tot plegat?

—Que és l'infern.

—Exacte.

—Que de cent, només se'n surten deu.

—Així mateix.

—Que no t'ajuda ningú.

—Clavat. Aquí només us volen per aprofitar-se de vosaltres. I no us penseu que ho podreu canviar perquè sou bons i amables. Si algú us vol aixecar la camisa, el millor és pagar amb la mateixa moneda.

Deixa que els bitllets se li escorrin entre els dits i diu:

—Diners estafats a pobres desgraciats com nosaltres i sempre amb el mateix engany: quan la barca és a punt d'arribar a la riba mexicana, apareix la policia fronterera, fa que la gent agafi por i els arrenca més pasta. Segurament la meitat va per a ell i l'altra per als policies. O sigui que, si t'ho mires bé, ell ha robat primer. Per això els hi podem prendre, sense tenir massa mala consciència perquè acabin a la nostra butxaca.

Ens mira, mou el cap i sospira.

—Encara heu d'aprendre un munt de coses, però ara anem, ja som a Mèxic i el tren no s'espera!